

Inka Hopsu vihr ym.

Toimenpidealoite humanitaarisen viisumin käyttöönnotosta

Eduskunnalle

Viimeisten 10 vuoden aikana pakolaisten määrä maailmassa on kasvanut jyrkästi. Syyt pakolaisuudelle ovat moninaiset: muun muassa sodat, aseelliset konfliktit, väkivaltaisuuDET, vaino ja säään ääri-ilmiötkin pakottavat ihmiset jättämään kotinsa. Ennen kaikkea maansisäisten pakolaisten määrä on ennätyslukemissa. Internal Displacement Monitoring Centre (IDMC) -järjestön ja Norjan pakolaisneuvoston (NRC) yhteisen selvityksen mukaan jopa 55 miljoonaa ihmistä asui vuoden 2020 lopussa niin sanottuina maansisäisinä pakolaisina omissa kotimaissaan. Maansisäisten pakolaisten määrä on tilastojen ennätys, lähes kymmenen miljoonaa ihmistä enemmän kuin vuotta aiemmin.

Maansisäiset pakolaiset kuuluvat maailman haavoittuvimpien ihmisryhmien joukkoon. He ovat jääneet omaan maahansa ja oman hallituksensa suojelun alaisiksi, vaikka samainen hallitus olisi-kin saattanut olla syynä heidän pakenemiseensa. Yksi esimerkki pakolaisten haavoittuvasta tilanteesta maailmalla on tällä hetkellä Afganistan ja sen valtionhallinnon luhistuminen Taleban-ääri-liikkeen käsiin viime elokuussa. Talebanin valtaannousu tulee todennäköisesti pahentamaan maansisäisten pakolaisten tilannetta entisestään, kun suurin osa raja-asemista ja lentokentistä on suljettu eikä turvallisia reittejä maasta poistumiseen vielä ole. Kaoottista tilannetta välittivät useat epäuskoisilta tuntuneet uutiskuvat, kun tuhannet ihmiset yrittivät kaikin keinoin päästä pois maasta, osa jopa Yhdysvaltain ilmavoimien kuljetuskoneista roikkuen.

Vaikka Suomi sai pitkälti evakuointitavoitteensa toteutettua, jäi Talebanin hallitsemaan Afganistaniin yhä useita väkivaltaa ja sortoa vastaan pakenevia ihmisiä.

Kansainvälisen yhteisön on kannettava vastuu hädänalaisista ihmisistä. Ennen kaikkea on luotava turvallisia reittejä maasta poistumiseen. Yksi vartenotettava työkalu olisi humanitaarisen viisumin käyttöönnotto. Jos humanitaarinen viisumi myönnettäisiin, hakija matkustaisi omakustanteisesti Suomeen, jossa jättäisi turvapaikkahakemuksen. Henkilö myös itse maksaisi hakemuskäsittelyyn liittyvät kulut, kuten viisumi- ja tulkikulut.

Viisumi olisi voimassa vain rajoitetun ajan. Turvapaikkahakemus käsiteltäisiin Maahanmuuttovirastossa normaalien menettelytapojen mukaisesti. Viisumi ei tarkoittaisi automaattisesti oleskeluluvan saamista, vaan ainoastaan sitä, että turvapaikkaa voisi hakea ilman vaarallista matkaa.

Humanitaarisen viisumin voisi myöntää esim. Suomessa jo oleskelevien henkilöiden sukulaisille, mikä helpottaisi perheenyhdistämisää. Lisäksi humanitaarisen viisumin avulla voitaisiin saattaa turvaa erityisen haavoittuvassa asemassa olevia ihmisiä sekä erityisen suuren uhan alla olevia

Toimenpidealoite TPA 94/2021 vp

ihmisiä, kuten afganistanilaisia ihmisoikeuspuolustajia ja toimittajia. Humanitaarista viisumia voisi hyödyntää myös vain tietyistä maista tulevien ihmisten kohdalla. Koska käytännössä iso osa Afganistanista tulevista turvapaikanhakijoista saisi pakolaisstatuksen, vähentäisi heille myönnetty viisumi turhaa byrokratiaa ja odottelua. Monella Euroopan maalla humanitaariset viisumit ovat olleet käytössä esimerkiksi syyrialaisille.

Humanitaarinen viisumi olisi ratkaisu erityisesti heille, joilla ei nyt ole muuta vaihtoehtoa kuin turvautua ihmissalakuljetukseen. Lukuisat ihmiset ovat viime vuosien aikana joutuneet turvautumaan vaarallisiin maahanmuuttoväyliin. Tämä valinta on ollut kohtalokas. Arvioiden mukaan pelkästään Välimeren on hukkunut yli 15 000 siirtolaista ja turvapaikanhakijaa vuosien 2014—2021 aikana. Humanitaarisella viisumilla vähennettäisiin myös salakuljetukseen liittyvää rikollisuutta.

Lailliset edellytykset humanitaarisen viisumin käyttöönotolle ovat jo olemassa sekä Suomen ulkomaalaislaissa että EU:n viisumisäännöstössä. EU:n viisumisäännösten mukaan jäsenvaltiot voivat humanitaarisista syistä myöntää viisumin ihmiselle, joka ei täytä viisumiehtoja — esimerkiksi jos hakijalla ei ole voimassa olevaa matkustusasiakirjaa. Ulkoministeriö etsii ratkaisua afganistanilaisten perheen yhdistämisen helpottamiseen esimerkiksi kiertävien konsulien avulla. Kiertävien konsulien avulla voitaisiin myös myöntää humanitaarisia viisumeja Afganistanin naapurimaissa.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin humanitaarisen viisumin käyttöönottamiseksi haavoittuvassa asemassa oleville sekä vainotuille afganistanilaisille.

Helsingissä 16.11.2021

Inka Hopsu vihr
Outi Alanko-Kahiluoto vihr
Satu Hassi vihr
Jenni Pitko vihr
Saara Hyrkkö vihr
Merja Kyllönen vas
Atte Harjanne vihr
Eva Biaudet r
Sofia Virta vihr
Elina Valtonen kok
Hussein al-Taei sd
Suldaan Said Ahmed vas